

Připomenutí toho, co již o roku 1968 bylo nebo nebylo napsáno.

Již v roce 40. výročí okupace republiky Sovětskou armádou jsem napsal: Při pohledu na rok 1968 z vyšší perspektivy, co mu předcházelo a co následovalo, můžeme pozorovat, že Pražské jaro nebylo zcela výjimečným, ojedinělým a izolovaným jevem. Podobné reformní snahy lze pozorovat v jiných státech socialistického bloku, dokonce i v SSSR. Tyto události však probíhaly za jiných, méně příznivých podmínek, nemohly proniknout na veřejnost a způsobit tak společenský otřes. Iničiátory těchto snah byli především veřejně známé osobnosti, mezi nimi i mnozí ověnčení slávou. Jejich život se vyvíjel různými peripetemi, s typickými vzestupy a pády, od šibenice ke slávě i od slávy k popravě.

Byli však i tací, k nimž se nelze obracet s úctou. Generál Angerskou již v r. 1953 potlačuje povstání v NDR. Současně též poskytl mocenskou podporu při sesazení Beriji, který se mohl po smrti Stalina stát hlavou státu, za což byl povýšen na armádního generála. Podobně se projevil jako velitel okupačních vojsk při obsazení Československa. Za tyto zásluhy byl Brežněvem odměněn hodností maršála. Když v r. 1973 byla v politbyru připravována výměna Brežněva, tak tento pokus opět zmařil maršál A. Grečko. Dalším záporným příkladem může sloužit poslední maršál SSSR, ministr obrany v době perestrojky- Jazov, který se v r. 1991 přidává na stranu pučistů proti Gorbačovovi, za což byl stíhán, ale jeho stíhání Jelcin zastavuje. Naštěstí osudy více osobností nesou plusové znaménko. Pro jejich výčet tu není dost místa.

Vývoj událostí šedesátého osmého roku lze s jistou nadsázkou zasadit do širšího kontextu s podobnými historickými událostmi. Zejména jeho vyvrcholení v Pražské jaro je identifikovatelné s historickými etapami, v nichž se prosazovaly snahy o zkrášlení a zušlechtnění života na zemi. Cožpak život Kristův nevnesl do života lidu velkou naději na šťastný a spravedlivý život? Nebo sám Budha, nebo i později geniové ducha, jakými byli Jan Hus, Karel Marx, Džahavaral Nehru nebo reverend Martin Luther King. Tito i jiní se zasloužili o vyšší kvalitu života, protože svými idejemi zasáhli nejširší vrstvy a přivedly je k nenásilnému vystoupení za spravedlivé postavení ve společnosti. To však vyvolalo reakci takových, co měli zájem na zakonzervování daného stavu společnosti a udržení svých výjimečných privilegií. Také tyto slavné případy skončily neslavně. V tomto smyslu rok 1968 není výjimkou. Protože ten, kdo hlásá lásku, spravedlnost a pravou víru, budiž upálen (Jan Hus), mučen nebo usmrčen (kacíř inkvizitorem), nebo zastřelen (King). Stejný osud postihl marxismus i islám. Ideály Marxe se zvrhly v pseudokomunismus, islámské hnutí v terorismus. Bylo možné těmto hrůzným činům odplaty zabránit v minulosti a lze jim čelit dnes? Ano, ale jen za určitých předpokladů. Všeobecné světové zásady demokracie, pluralismu, kodex lidských práv, se neprosazují snadno. Ani mezi věřícími není vůle k přísnému dodržování desatera Božího. Přesto nutno přiznat a vysoko cenit chování a jednání nositelů těchto vysokých idejí, bez ohledu na jejich příslušnost k těm či jiným společenským skupinám či institucím. V tomto smyslu rozumím všem událostem PJ, jejich duchu i smysluplnosti a také jejich krutému zmaření.

Uvědomuji si, že tento můj pohled neskýtá potřebný obraz postupného nastolování řešení problémů společenských procesů v roce 1968, jak je logicky požadováno dnes, kdy se blíží 50. výročí Pražského jara, zmařeného vojsky pěti „spřátelených“ států. Určitě se toho zhostí erudované osobnosti odpovídajících institucí. I tak zůstává dost místa pro pamětníky a proto je logické, že P VSR vyzývá své členy, aby využili této příležitosti k řádnému zdokumentování postupů, chování a jednání jednotlivců v souladu s celkovým názorem české a slovenské společnosti, v prostoru svého působení, v našem případě v postavení vojáků z povolání v rámci vojenských útvarů, nadřízených štábů i ve vztahu k MO, násilně podřízeného Moskevskému protokolu. Protože lidská paměť podléhá mnohým nedostatkům a není schopna udržet uceleně celý svůj paměťový potenciál po nekonečně dlouhou dobu, mohou být popsány události líčeny různě, v závislosti na místě a postavení jednotlivců. Tomu lze napomoci osvětlením a porovnáním svých zážitků s ověřenými závěry, vyjádřenými v jistých publikacích naučných i beletristických. Jedno ale platí, že většina z nás, rehabilitovaných členů, v roce 1968 byla ve věku od 30 do 40 let a představovala nejaktivnější jádro velitelských a odborných kádru v jednotlivých druzích vojsk včetně letectva, a aktivně se zastávala pokrokové politiky za odstranění nezákonností a deformací při budování socialismu a výměny zprofanovaných vedoucích kádru v civilu i armádě. Zákonitě se museli postavit na odpor těm, kteří usilovali o zachování totalitní praxe ve

vnitřní i zahraniční politice našeho státu a veřejně vystoupit proti tzv. bratrské pomoci vojsk VS , neboť ji oprávněně, podle mezinárodního práva, považovali za okupaci a potlačení suverenity země.

Tím se v očích pozdějších normalizačních kádřů stali zrádci, zasluhující přísné potrestání, neboť se postavili proti znovu vzkříšené české státostrany na základě Moskevského protokolu. Protože v sedmdesátých letech minulého století se strana již nemohla vypořádat se svými protivníky stejným způsobem jako v letech padesátých, musela ustoupit od trestů smrti pro své úhlavní nepřátelé a spokojit se jen s existenční persekucí, zákazem vykonávat povolání a propuštěním z armády z politických důvodů, se všemi důsledky pro rodinu i druhou generaci. Tato skutečnost se zákonitě, odchodem tisícové masy důstojníků, odrazila na stavu bojeschopnosti armády nejvyšší mírou. Ta už nebyla prioritou. „Bezpečnost“ společnosti byla garantována orgány a armádou jiného státu.

Tímto konstatováním se časově dostávám k nastolování normalizačního období, jako k další kapitole, která je k roku 1968 v antagonistickém vztahu a proto se raději vrátím k rekapitulaci těch momentů, které do jisté míry otřásly světem. Ještě než tak učiním, hodlám na toto místo umístit svou Osobní výpověď, sepsanou u příležitosti 40. výročí Pražského jara. Je to dost dlouhé povídání, proto se za to omlouvám. Nuž, a tady je

Prožil jsem od roku 1938 německý zábor čsl. pohraničí. To mi bylo 8 roků. Tenkrát to byla velká tragédie pro rodinu. Ale i my, děti, jsme tuto situaci prožívali se vši vážností. Po absolvování dvou tříd české obecné školy, rok po smrti prezidenta tatíčka T. G. Masaryka, kdy byla česká škola zavřena, jsem do ukončení povinné školní docházky v r. 1944 navštěvoval německou školu. Bylo to kruté období, ale též lekce národního uvědomění a českého vlastenectví v konfrontaci s německým fašismem. To jsme na sobě cítili velmi intenzivně. V některém roce nás Čechů bylo ve třídě víc než žáků německé národnosti. Sledování zpráv z východní fronty a zanášení do mapy bylo každodenním školním rituálem. I to nás posilovalo, když za úspěch německé armády bylo považováno, dle tehdejší interpretace, zkracování fronty (což byl ekvivalent za ústup). Fandili jsme Rudé armádě a československému vojsku v její sestavě. Vyvrcholení nastalo naším osvobozením. Vděčnost Sovětskému svazu a jeho armádě byla nezměrná a vycházela z našich srdcí. Život se diametrálně změnil, nabíral jiný obsah. Byli jsme přímými svědky totálního konce fašismu a stanuli na prahu šťastné budoucnosti a byli rozhodnuti věnovat novému životu všechny své síly. Věřil jsem v nastoupení nové cesty. Proto jsem vstoupil do strany a byl to pro mne přirozený krok. Dnešním generacím se to může jevit jako nepochopitelný čin, ale pouze proto, že jejich optika, s kterou pohlížejí do minulosti, je odlišná od optiky nás, současníků. Ano, byli jsme idealisty, protože v nás žila víra ve spravedlivou budoucnost, jak nám byla prezentována komunistickou stranou. Ideologie nebyla naší prioritou. Je určitým paradoxem, že tato víra v nás trvala, ač otřesena, navzdory mnoha rozporuplným tvrzením, nesouladu slov a činů vedoucích státních činitelů. K určitému povzbuzení, ale také k částečnému vystřízlivění, dochází v r. 1956 po 20. sjezdu KSSS. Tehdejší vedení (N. S. Chruščov) našlo odvahu k zhodnocení minulého vývoje, pokřiveného a zatíženého nezákonnými postihy a přistoupit k nápravě chyb, včetně politických rehabilitací. V té době bylo propuštěno z Gulagů mnoho sovětských občanů, i nemalý počet československých občanů. Nastoupený kurs nápravy nebyl důsledný, zejména ne v naší republice. Cítil jsem, že straničtí vůdci v SSSR i u nás, kteří ač zradili původní ideály a dopouštěli se nezákonností, nikdo za to nebyl potrestán. Z toho plynula značná deziluze, posilovaná pocitem, jak si mnozí dělají z partaje výnosnou živnost. Proto ani tato doba neposílila mé naděje na spravedlivou budoucnost.

Léta padesátá byla vystřídána léty šedesátými a v nich se projevovaly určité turbulence, které propukly koncem roku 1967 a počátkem roku 1968. Pod tlakem veřejnosti a pokrokové části straníků, dochází k radikálnějšímu postupu při nápravě i v řadách vedoucích kádřů. V tomto zápase spatřovala moje generace zcela zásadní úkol a možnost realizovat své ideály obrozením socialismu na pevných základech. Byl jsem dospělým občanem, pociťoval jsem již odpovědnost za další vývoj státu ve jméno spokojeného života všech. Odpovědnost za stát, ve kterém budou žít naše děti a vnuci. To byla motivace- pohlížet do budoucnosti a nehledět při tom na osobní prospěch. Polednové období mi k tomu dalo velkou příležitost, zařadit se do obrodného procesu mezi ty, co chtěli vrátit moc do rukou celé společnosti, aby se na ni mohla plnohodnotně podílet a proti těm co chtěli uchvácenou moc si podržet pro sebe. To ze mne udělalo „osmašedesátníka“. Proto chci a budu oponovat současným

cynikům a jejich tvrzení, že obrodný proces byl pouhým bojem komunistů o koryta. Přitom připouštím, že někomu šlo i o korýtko, ale to pak nebyl osmašedesátník v tomto pojetí, nýbrž farizej.

My jsme svému přesvědčení zůstali věrni i po té, kdy byly naše snahy zmařeny, protože v nás byla tato víra hluboce zakotvena, že konáme správně a hájíme dobrou věc. Tento niterný pocit se v čase přetavil v přesvědčení, že nesmím zradit za žádných okolností. Za tuto věrnost jsem společně s ostatními kolegy zaplatil označením za občana nespolehlivého se všemi důsledky z toho plynoucími. **Je neštěstím každé doby, když se věrnost trestá jako zrada a zrada prohlašuje za věrnost.** Je smutné konstatovat, že mnozí tento rozpor nepokládali za důležitý a své svědomí tím zatížili a poznamenali na dlouhou dobu, což dost často dokazují svým vystupování i v parlamentu. Navzdory této skutečnosti mohou čerpat nadprůměrně ze všech možných výhod svého postavení, což je odpíráno těm, co nikdy nezradili.

Dnes po padesáti letech se obracíme k této době velkých nadějí našeho národa a promítáme si, každý posvém jednotlivé události, jak jsme je prožívali a utvářeli a současně sebekriticky hodnotíme vlastní úlohu, kterou jsme v tomto historickém dramatu hráli. Že jsme tento zápas prohráli? Ano, v této etapě jsme podlehlí mezinárodní přesile. Vnitřně jsme se za poražené necítili. Tento náš zápas měl a má svůj historický význam, byl veden napříč všemi politickými subjekty, v parlamentě i ve vládě, v Národní frontě i v armádě a v celé veřejnosti. Vznikaly zárodky nových politických struktur. Utvářela se nová jednota národa na novém základě. Proces měl velmi pozitivní ohlas v zahraničí a to včetně lidových vrstev socialistických států. Tím se však stal vážným nebezpečím pro establishment všech státůstran. Krátký čas svobody zanechal v historii své nesmazatelné místo. Sám Gorbačov musel přiznat, že bez PJ by nikdy nemohla po 20 letech vzniknout „perestrojka“, která tento režim otevřela zevnitř, jak o tom usiloval v r. 68 náš obrodný proces.

I toto je potvrzením, že obrodný proces zahájený v srdci Evropy byl událostí světového historického významu, jehož jsme byli aktivními účastníky. Vliv těchto událostí se plně projevil na mezinárodním poli, na společenském vývoji v Americe, ve Francii i v Německu. K tomu se plným právem hlásíme i my. Náš postoj k různým pseudopokusům o znehodnocení celé historické etapy je pevný. Pražské jaro 68 obdivované všude ve světě kromě ČR, bylo pokusem o spojení nejlepších stránek kapitalismu a socialismu a vymýcení jejich nedostatků, který, bohužel, ztroskotal. A může sloužit jako inspirace všem, kdo si dnes ochotně nechávají nasazovat pouta od barbarů mafiánské podoby kapitalismu opět ohrožující mladou generaci.

Faktem zůstává jednou pro vždy, že srpnová intervence zemí Varšavské smlouvy a její důsledky jsou příčinou porážky toho nejnadějnějšího pokusu v zemích východního bloku o vybudování vskutku demokratického a humánního socialismu. A že tak zvaná „internacionální pomoc“ varšavské pětky byla ve skutečnosti „vraždou „ tohoto pokusu.

Dnes jsme v jiné situaci. Dvacet osm let od listopadové revoluce se sociální stát stává pouhou iluzí. Zato vysoká zločinnost, korupce, konzumace drog i jiné neřesti, prohlubování nerovnosti chudých a bohatých s celkovým poklesem společenské morálky, nejsou výjimkou a neexistují prostředky, jak se tomu účinně bránit. I tato skutečnost je určitým svědectvím o úloze jakou sehrávají někteří dnešní aktivisté ve společnosti i v politice. Kolik osmičkových roků nás dělí od nápravy věcí, která musí nastat? Já to nevím, ale vím, že nastane tehdy, až k tomu opět nazrají podmínky a nejen v naší republice a také věřím, že se to obejde bez „ bratrské pomoci spřátelených zemí“

V této své osobní výpovědi jsem se pokusil o určitou charakteristiku onoho období a bylo by správné vnést do ní nezbytné korektury, jak je mohou doložit svými prožitky jednotliví pamětníci. Nepochybně toto období Pražského jara bylo nejdynamičtějším a výrazně pokrokovým obdobím s hlediska role jakou v něm hrála veřejnost a s ní i armáda. Z toho lze vyvodit, že stoupenci a aktéři tohoto hnutí, pokud odolali všem tlakům posrpnového období roku 68 a let dalších, mohou být plným právem hrdi označením za osmašedesátníky, protože se zřetelně liší od těch, kteří nejsou toho hodni. Osmašedesátníky jsou také všichni disidenti a chartisté. Ostatní, nebo jejich většina, včetně mnohých poslanců a senátorů byli pouhými zbabělci, v horším případě aktivními kolaboranty normalizátorů. Je na čase, aby jim to bylo takto řečeno, nebo nás stále budou osočovat, jak se jim to hodí, protože jsme si v srpnu ani nevystřelili. To je hlavní důvod, proč nemohou vidět a pochopit politické perzekuce,

které byly základem naší rehabilitace. Proto nemohli zvednout ruku pro zákon, který měl napáchané křivdy částečně finančně kompenzovat.

Dnes na prahu 50. výročí, po parlamentních volbách, při komplikovaném vytváření struktury sněmovny a složitém jednání (spekulování) o vládní podobě, si kladou rehabilitovaní vojáci otázku- jak se zachovají noví poslanci, až se usadí. Budou stateční a odhodlaní se utkat s mocnými této doby a vyjádřit otevřeně svůj názor? Mohli by si vzít příklad z člověka, který se před 50 lety odvážil do očí tomu nejmocnějšímu prohlásit:“ Jednal **bych nesprávně, kdybych vám neřekl, že považuji příchod vojsk za nejdůležitější politickou chybu, které se dopouštíte a která bude mít tragické důsledky.** Tímto člověkem byl Alexandr Dubček

Praha, únor 2018

plk. v. v. ing. Karel Nedvídek